

Fattigdom i Danmark

300-timers reglen har klippet hul i det sociale sikkerhedsnet

Med 300-timers reglen, som nu er skærpet til en 450-timers regel, har man klippet et gevaldigt hul i det sociale sikkerhedsnet. Omkring en femtedel af de ramte i 2007 levede i forvejen et liv i fattigdom. Dermed fratages en marginaliseret gruppe med meget få økonomiske midler deres forsørgelsesgrundlag. Reelt er der tale om, at der er indført et beskæftigelsesmæssigt genoptjeningskrav i kontanthjælpssystemet, som mange vil have meget svært ved at honorere.

af senioranalytiker **Jes Vilhelmsen**

29. marts 2010

Analysens hovedkonklusioner

- Med indførelsen af den såkaldte 300-timers regel fratages i forvejen fattige deres forsørgelsesgrundlag. Omkring 20 procent af de ramte i 2007 var fattige i 2006.
- Mange af de ramte er dybt marginaliserede og har ikke en reel chance for at komme i arbejde. Lige under halvdelen af de ramte har været på offentlig overførselsindkomst uafbrudt i mere end fire år, inden de blev ramt.
- Der er meget ringe sammenhæng mellem krav og målgruppe. Det er især kontanthjælpsmodtagere i matchgrupperne 3 og 4, der er blevet ramt af 300-timers reglen. Knap halvdelen af de ramte er f.eks. indplaceret i matchgruppe 4. Mange vil derfor have mere end svært ved at få beskæftigelse på det ordinære arbejdsmarked.
- Næsten ni ud af ti af de ramte er indvandrere fra ikke-vestlige lande.

Kontakt

Senioranalytiker
Jes Vilhelmsen
Tlf. 33557721
Mobil 30687095
jv@ae.dk

Presseansvarlig
Janus Breck
Tlf. 33 55 77 25
Mobil 40 61 34 38
jb@ae.dk

300-timersreglen fratager fattige familier deres forsørgelsesgrundlag

Den 1. april 2007 trådte den såkaldte 300-timers regel i kraft, som betyder, at man skærer den ene kontanthjælp væk i familier, hvor begge ægtefæller er på kontanthjælp, hvis begge ægtefæller ikke har arbejdet mindst 300 timer i løbet af de seneste to år. I løbet af de første ni måneder med ordningen blev 615 personer ramt af 300-timersreglen.

Som det fremgår af tabel 1 rammer 300-timers reglen mange familier, der i forvejen er økonomisk dårligt stillede. Ud af de 615 personer, der blev ramt af 300-timers reglen i 2007, levede 117 personer et liv i fattigdom i 2006. Det svarer til 19 procent af de ramte. Mange personer, der i forvejen er fattige, fratages dermed forsørgelsesgrundlaget.

Med 300-timers reglen, som nu er skærpet til en 450-timers regel, har man klippet et gevaldigt hul i det sociale sikkerhedsnet. Reelt er der tale om, at der er indført et beskæftigelsesmæssigt genoptjeningskrav i kontanthjælpssystemet, som mange vil have svært ved at honorere. Set i lyset af vendingen på arbejdsmarkedet, hvor det er blevet langt vanskeligere at finde beskæftigelse, vil 450-timers reglen trække i retning af, at fattigdomsproblemet bliver endnu større.

Tabel 1. Personer der blev ramt af 300-timers reglen i 2007, som var fattige året før

Fattige i 2006	117
Ramte af 300-timers reglen i 2007	615
Andel i procent	19,0

Anm.: Der er udeladt et mindre antal personer, som er ramt af 300-timers reglen, men hvor der ikke findes indkomstoplysninger i det anvendte datagrundlag. Fattige omfatter ikke studerende.

Kilde: AE på baggrund af Lovmodellens datagrundlag og Beskæftigelsesministeriets DREAM.

Som led i den udlændingeaftale regeringen og Dansk Folkeparti indgik i efteråret 2008, blev 300-timers reglen udvidet til en 450-timers regel. Det betyder, at ægtefæller, som modtager kontanthjælp, hver skal arbejde 450 timer inden for to år for at modtage kontanthjælp. Samtidig omfattes ægtepar, hvor den ene ægtefælle er i ordinært ustøttet beskæftigelse, og den anden ægtefælle modtager kontanthjælp¹. Der er således tale om en kraftig skærpelse af reglerne som alt andet lige medfører, at flere rammes af reglen.

Dybt marginaliserede mister kontanthjælpen

Som det fremgår af tabel 2, har mere end 10 pct. af dem, der indtil videre er ramt af 300-timers reglen, været på offentlig overførselsindkomst i mere end ti år. Tiden på offentlig overførselsindkomst er her opgjort som sammenhængende uger.² Det betyder, at de pågældende personer ikke én eneste uge i de foregående ti år har haft en uge med ordinær fuldtidsbeskæftigelse. Tabellen omfatter samtlige personer, som har været ramt af 300-timers reglen frem til uge 47, 2009.

¹ Kontanthjælpsmodtagere i matchgruppe 5 er ikke omfattet af ordningen.

² Opgørelsesmetoden mht. tiden på offentlige overførselsindkomster er meget "restriktiv" forstæet på den måde, at blot en enkelt uge uden offentlig forsørgelse nulstiller optællingen.

Tabel 2. År med offentlig forsørgelse inden man rammes af 300-timers reglen

	Antal ramte af 300-timers reglen	Andele i pct. af samtlige ramte
Over 10 år	98	10,6
Over 9 år	129	14,0
Over 8 år	168	18,2
Over 7 år	222	24,1
Over 6 år	290	31,5
Over 5 år	375	40,7
Over 4 år	438	47,6
Over 3 år	504	54,7
Over 2 år	581	63,1
Over 1 år	664	72,1
I alt	921	100,0

Anm: Tabellen omfatter samtlige personer, der er ramt af 300 timers reglen frem til uge 47 i 2009.
 Kilde: AE på baggrund af Beskæftigelsesministeriets DREAM.

Som det ligeledes ses af tabellen, har godt 24 pct. af de ramte været på offentlig overførselsindkomst i mere end syv år, og lige under halvdelen af de ramte har været på offentlig overførselsindkomst i mere end fire år, inden de blev ramt. De bagvedliggende tal viser derudover, at der blandt de ramte findes omkring 50 personer, som har modtaget offentlige overførselsindkomster uafbrudt i mere end 12 år, før de blev ramt af 300-timers reglen.

Mange af de ramte synes derfor at være så marginaliserede i forhold til det ordinære arbejdsmarked, at de ikke har en reel chance for at komme i ordinær beskæftigelse, og de har derfor ingen reel mulighed for at reagere på de krav, der stilles. Det betyder dels, at de har vanskeligt ved at opfylde det beskæftigelseskrav, der er knyttet til ordningen, men også at de vil have mere end svært ved at finde et job, når de mister kontanthjælpen.

Kontanthjælpsmodtagere kan ikke opfylde beskæftigelseskrav

Som det ses af tabel 3, er det især kontanthjælpsmodtagere i matchgrupperne 3 og 4, der er blevet ramt af 300-timers reglen, når der ses på antallet af ramte. Knap halvdelen af de ramte er indplaceret i matchgruppe 4, og godt 23 procent er indplaceret i matchgruppe 3.

Tabel 3. Antal ramte af 300-timers reglen siden april 2007, opgjort i uge 47, 2009

	Antal ramte af 300-timers reglen	Andele i pct. af samtlige ramte
Matchgruppe 1	44	4,8
Matchgruppe 2	131	14,2
Matchgruppe 3	215	23,3
Matchgruppe 4	455	49,4
Uoplyst og straksmatch	76	8,3
I alt	921	100

Anm: Matchkategoriseringen er bestemt på det tidspunkt, hvor personen blev ramt af 300-timers reglen. Matchkategori 4 omfatter også personer fra matchkategori 5. Personer i matchkategori 5 kan ikke rammes af 300-timers reglen.
 Kilde: AE på baggrund af på baggrund af Beskæftigelsesministeriets DREAM.

Dermed har man reelt indført nogle krav, som en stor gruppe af kontanthjælpsmodtagere vil have svært ved at indfri. I Beskæftigelsesministeriets "Kulegravning af kontanthjælpsområdet" fra oktober 2006 beskrives matchgruppe 4 således:

Matchgruppe 4 – lav grad af match: *"Den ledige har så væsentlige begrænsninger i kompetencer og ressourcer, at den ledige ikke umiddelbart vil kunne indgå i jobfunktioner på det ordinære arbejdsmarked. Den lediges arbejdsevne er aktuelt så betydeligt nedsat, at jobfunktioner, der er forenelige med den lediges kompetencer og ressourcer, kun vil kunne findes i et meget begrænset omfang på det ordinære arbejdsmarked"*.

Når man ikke umiddelbart vil kunne indgå i jobfunktioner på det ordinære arbejdsmarked, er det mere end vanskeligt at opfylde beskæftigelseskravet, der er knyttet til 300-timers reglen. Med opstramningerne i 2008 er det blevet endnu sværere, idet beskæftigelseskravet som nævnt er øget til 450 timer.

300-timers reglen rammer stort set kun indvandrere

Som det ses af tabel 4, er lige under ni ud af ti af dem, der rammes af 300-timers reglen, indvandrere fra ikke-vestlige lande. Hertil kommer, at over halvdelen af de indvandrere fra ikke-vestlige lande, der rammes af 300-timers reglen, er visiteret til matchgruppe 4. Det viser de bagvedliggende tal.

Når indvandrere fra vestlige lande også indgår i beregningerne, udgør indvandrergruppen samlet omkring 92 procent af dem, der indtil videre er ramt af 300-timers reglen.

Tabel 4. Ramte af 300 timers reglen siden april 2007, opgjort uge 47, 2009		
	Antal ramte af 300 timers reglen	Andele i pct. af samtlige ramte
Etniske danskere	76	8,3
Indvandrere fra vestlige land	22	2,4
Indvandrere fra ikke-vestlige lande	823	89,4
I alt	921	100,0

Kilde: AE på baggrund af på baggrund af Beskæftigelsesministeriets DREAM.

Usikkerhed om de ramtes forsørgelsesstatus

Som det fremgår af tabel 5, modtog lige over halvdelen af de personer, der indtil videre er ramt af 300-timers reglen, en indkomsterstattende ydelse fra det offentlige ved slutningen af november 2009. Mere end en tredjedel modtog igen kontanthjælp, godt ti procent modtog en anden form for offentlig ydelse, mens godt fem procent var i gang med en uddannelse.

Tabel 5. Status for personer, der har været eller er ramt af 300-timers reglen, uge 47, 2009

	Antal	Andel i pct.
Uden offentlig forsørgelse	423	45,9
Kontanthjælp	337	36,6
Anden offentlig forsørgelse	97	10,5
SU og voksenlærlinge	42	4,6
Døde eller udvandrede	22	2,4
I alt	921	100,0

Kilde: AE på baggrund af Beskæftigelsesministeriets DREAM.

Som det imidlertid ligeledes fremgår af tabellen, modtog knap 46 procent af de ramte ingen ydelser fra det offentlige. Da der ikke findes beskæftigelsesoplysninger i Beskæftigelsesministeriets DREAM, vides det ikke, om disse personer er i beskæftigelse, eller om de lever uden indkomst overhovedet. Der er derfor stor usikkerhed om de ramtes nuværende forsørgelsesstatus.

Der er endnu ikke lavet metodisk holdbare effektevalueringer af 300-timers reglen. Man ved derfor ikke, om ordningen har en beskæftigelsesmæssig effekt. Derimod er det sikkert, at 300-timers reglen bidrager til, at fattigdomsproblemet blandt de ramte er vokset.

Regeringen har klippet et gevaldigt hul i det sociale sikkerhedsnet

Med indførelse af 300-timers reglen, fratages personer, der i forvejen lever et liv i fattigdom, deres forsørgelsesgrundlag. Mange af de ramte er dybt marginaliserede og har ikke en reel chance for at komme i arbejde.

Halvdelen af de ramte har væsentlige begrænsninger i kompetencer og ressourcer, og vil derfor have svært ved at indgå i en jobfunktion på det ordinære arbejdsmarked. Der er derfor ikke sammenhæng mellem krav og målgruppe. Med 300/450-timers reglen har regeringen klippet et gevaldigt hul i det sociale sikkerhedsnet og dermed bidraget til det voksende fattigdomsproblem i Danmark.